

Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om retskrivning

Elevbog

Løbende evaluering og feedback

Feedbackens syv trin med dansk- og matematikfagligt eksempel

Forældresamarbejde

- Elevstyrede skole-hjem-samtaler
- Forældremøde om udviklende mindset
- Dialogkort om rammerne for skolernes forældresamarbejde

Intensive læringsforløb

- Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om brøker
- Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om retskrivning
- Procesredskab til planlægning af intensive læringsforløb

Elev-til-elev læring

- Elev-til-elev læring med opgaveeksempler fra prøven uden hjælpemidler
- Elev-til-elev læring med opgaveeksempler fra prøven med hjælpemidler
- Elev-til-elev læring om tekstforståelse
- Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst
- Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling

Dato

December 2017

Udviklet for

Undervisningsministeriet

Udviklet af

Professionshøjskolen Metropol

VIA University College

Rambøll Management Consulting A/S

Professionshøjskolen Metropol, VIA University College og Rambøll Management Consulting A/S vil gerne takke følgende personer for deres bidrag til materialet:

- Ole Andersen, Kokkedal Skole
- Henrik Helbo Lund, Højvangskolen
- Martin Norgreen, Skolen på la Cours Vej
- Marie Zacher Sørensen, Skolen på Duevej
- Christina Fuglsang Madsen, Østerhåbskolen.

De dele af materialet, der er udsnit af tidligere prøver, er udgivet af Ministeriet og forfattet af den daværende siddende opgavekommission.

Indholdsfortegnelse

Elevark 1.1 – Forvekslingsord.....	4
Elevark 1.2 – Morfemer	5
Elevark 1.3 – Ord fra fagbøger	6
Elevark 2.1 – Forvekslingsord.....	7
Elevark 2.2 – Repetition	8
Elevark 2.3 – Ord med -r	9
Elevark 2.4 – Skærmens lys	10
Elevark 3.1 – Forvekslingsord.....	11
Elevark 3.2 – Repetition	12
Elevark 3.3 – Fremmedord.....	13
Elevark 3.4 – Hawaii	14
Elevark 4.1 – Forvekslingsord.....	15
Elevark 4.2 – Repetition	16
Elevark 4.3 – Et eller to ord.....	17
Elevark 4.4 – Plastik	18
Elevark 5.1 – Forvekslingsord.....	19
Elevark 5.2 – Repetition	20
Elevark 5.3 – Komma.....	21
Elevark 5.4 – Det grove sprog	22

Elevark 1.1 – Forvekslingsord

Indsæt enten *yndling(s)* eller *ynbling(e)* i følgende sætninger:

- A. Min _____ film er Pretty Woman.
- B. Der var ikke plads til flere spillere på _____ holdet.
- C. Han glædede sig meget til at prøve at sejle i en _____ båd.
- D. Hvad er din _____ is?
- E. Han holdt så meget af skjorten, at det var hans _____.
- F. Jeg kan godt lide meget forskelligt musik, men jeg tror, dette er min _____ sang.
- G. I håndbold er han fortsat _____, men næste år rykker han op.
- H. Hvor gammel skal man være for at være _____?

Lav en sætning med *yndling* eller *yndlings*:

Lav en sætning med *ynbling* eller *ynblings*:

Elevark 1.2 – Morfemer

1. del

regnbuestråler	ydevæggene	tilbageblik	tigerskindet
havnerundfarten	rutebilchauffør	kartoffelsuppen	tandbørsterne

Sæt ordene ind i dette skema:

Rodmorfem	Rodmorfem	Rodmorfem (kerne)	Endelse(r)

2. del

Lyt efter ordets kerne, og gentag ordet langsomt. Skriv derefter ordet – morfem efter morfem eller stavelse efter stavelse:

- Efter valget var landet spændt på, hvem der nu havde _____.
- Det var en meget lang _____, deres far fik med sig i byen.
- Langs kysterne havde befolkningen travlt på grund af _____.
- I Rom er _____ høj på denne årstid.
- Fodboldspillerne opførte sig meget _____.
- Grøntsagerne er helt grønne på grund af _____.

Elevark 1.3 – Ord fra fagbøger

Find følgende typer af ord i en af dine fagbøger, og skriv dem på linjerne.

Fem sammensatte ord:

Fem ord med forstavelser:

Fem ord med afledningsendelser:

Elevark 2.1 – Forvekslingsord

Indsæt *nogle* eller *nogen* i de nedenstående sætninger:

- A. _____ gange er det virkelig irriterende at høre på deres evige skænderier.
- B. Jeg vil gerne have en kiks, hvis der er _____ tilbage.
- C. Der er _____ elektriske pærer, der trænger til at blive skiftet.
- D. Vi så _____ cykelryttere på vej ned ad bjerget.
- E. Der er ikke _____ kunder tilbage i butikken.
- F. Er der _____, der har set min computer?
- G. Vil _____ af dine gæster sidde i stuen?
- H. Jeg har gjort mig _____ tanker om novellens budskab.

Skriv en sætning med *nogen*:

Skriv en sætning med *nogle*:

Elevark 2.2 – Repetition

Morfemer

tandlægeklinik	lejlighed	anbefale	levering	genindstille
forvasket	rulleskjøjtehal	nytårshat	meddelelse	

Sæt ordene ind i dette skema:

Ord med mere end to rodformer			
Ord med en eller flere forstavelser			
Ord med en eller flere afledningsendelser			

Bøj ordene i skemaet:

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
<i>klinik</i>			
<i>hat</i>			

Indsæt den rigtige form:

Forvasket: Det er blevet moderne med _____ jeans.

Anbefalet: Hvor har du lagt det _____ brev.

Meddelelse: Sidste punkt på dagsordenen er vigtige _____.

Anbefale: Mureren _____ dem at få skiftet fugerne.

Levering: Den ventede _____ var forsinket.

Elevark 2.3 – Ord med -r

Indsæt den rigtige form/stavemåde:

1. Tobias kunne _____ fra sit hus til stranden på 20 minutter.
(køre/kører)
2. De mange regler _____ til flere konflikter mellem vagter og indsatte.
(føre/fører)
3. Hele sit liv har han drømt om at blive _____.
(kranføre/kranfører)
4. I dag skal vi _____ om retskrivning.
(lære/lærer)
5. Bussen _____ hver dag mellem skolen og klubben.
(køre/kører)
6. Jeg gider ikke at _____ det med jer.
(diskutere/diskuterer)
7. Hvorfor skal vi altid _____ tekster i dansk?
(analysere/analyserer)
8. En _____ kan tjene mange penge på sin sport.
(racerkøre/racerkører)
9. Eleverne glæder sig til, at de skal have ny _____.
(engelsklære/engelsklærer)
10. I romanen _____ forfatteren et provinsbymiljø i 70'ernes Danmark.
(skildre/skildrer)

Elevark 2.4 – Skærmens lys

1. del

Læs teksten højt for hinanden, og gør følgende: Sæt strek under de ord, der ender på et nutids-r. I hvilke af ordene kan man ikke høre det sidste r?

Skærmens lys kan forstyrre nattesøvnen

af Lasse Foghsgaard

Hvad lavede du, før du gik i seng i går aftes? Læste du en gammeldags bog, eller så du en film på din iPad? Hvis du gjorde det sidste, føler du dig måske ikke helt så frisk og veludhvilet, som du plejer? For en ny opsigtsvækkende undersøgelse fra Harvard Medical School med en af verdens førende søvnforskere, Charles Czeisler, i spidsen viser, at hvis man om aftenen bliver eksponeret for det blå lys, som strømmer ud fra skærmene på vores smartphones og tablets, sætter det tydelige biologiske spor på kroppen og forskyder den rytme, som normalt sikrer, at man falder i søvn på det rigtige tidspunkt om aftenen. Fire timer foran skærmen forsinker rytmen med cirka halvanden time og medfører en jetlaglignende tilstand, som man kender det, når man rejser gennem forskellige

tidszoner. »Studiet er gennemført på mennesker med nogle enkle og overbevisende metoder og antyder, at det kunstige blå lys, som vi eksponerer os for om aftenen fra smartphones og tablets, forstyrrer vores indre biologiske ur og nattesøvnen. Så hvis man har problemer med at falde i søvn eller har tendens til at sove meget let, bør man måske overveje ikke at læse eller lade sig underholde fra de elektroniske skærme om aftenen. For det har en uheldig biologisk virkning på vores krop«, siger søvn- og rytme-forsker Jens Hannibal, som er overlæge på Bispebjerg Hospital om den nye undersøgelse, som offentliggøres i dag i det anerkendte videnskabelige tidsskrift Proceedings of the National Academy of Sciences.

Uddrag fra artikel fra Politiken 23. december 2014

Fra FP9 Læsning, maj 2015, udgivet af Undervisningsministeriet

2. del

Skriv nu en kort informerende tekst i nutid om et selvvalgt emne.

Brug minimum 5 af følgende 10 ord: køre/kører, fungere/fungerer, sikre/sikrer, inkludere/inkluderer, diskutere/diskuterer, undre/undrer, ignorere/ignorerer, integrere/integrerer, ekskludere/ekskluderer, interessere/interesserer.

Elevark 3.1 – Forvekslingsord

Indsæt *ligge, ligger, lå, ligget, lægge, lægger, lagde* eller *lagt* i følgende sætninger:

- A. Vil du ikke nok _____ papiret der?
- B. Hun vil altid _____ i den sofa hver aften.
- C. I går prøvede de at _____ det hele ud på nettet.
- D. Jeg ved ikke, hvor hun har _____ sine briller.
- E. Nøglerne _____, hvor de altid havde _____.
- F. Han _____ altid lidt ekstra flødeskum på toppen.
- G. I fodbold _____ de nu på fjerdepladsen.
- H. Prøv at _____ mærke til det nye skilt ved stoppestedet.

Lav en sætning med *ligge* eller *ligger*:

Lav en sætning med *lægge* eller *lægger*:

Elevark 3.2 – Repetition

Ord med -r

Ret denne tekst med r-fejl:

Kære forældre i 8.C.

Nu nærmer julen sig, og jeg vil hermed gerne inviterer jer til en julefest på skolen. Vi er nødt til at være i fysiklokalet, da muren og tømren ikke er blevet færdige med vores dansklokale.

Først holder vi et lille møde, hvor vi vil diskutere, om jeres børn interesserer sig nok for skolearbejdet. Jeg forsikre jer om, at skolen gør sit bedste. Det møde vare en halv time, derefter vil 8.C arrangerer en juleleg, der nok skal fungere.

Efter jul tænker jeg, at dansktimerne kommer til at involverer mere retskrivning, da jeg vurderer, at flere af eleverne har svært ved nutids-r.

Mange hilsner fra 8.Cs dansklære.

Morfemer

Læs denne tekst grundigt, og sæt streg under ord med forstavelser og afledningsendelser.

Uddrag af teksten *Epidemier*:

Selv om det er lykkedes at gøre meget store fremskridt inden for sygdomsbekæmpelse de seneste hundrede år, oplever vi stadig sygdomme, som spreder sig med stor hast og er vanskelige at bekæmpe. Det nylige tilfælde af ebola i Afrika er et eksempel. En høj befolkningstæthed og uhygiejniske boligforhold gjorde, at sygdommen spredte sig hastigt. Vor tids lette adgang til flytransport betyder også, at smittede personer fører sygdomme rundt til hele verden på kort tid. Det indebærer, at landene i verden er nødt til konstant at have et stående beredskab mod smitsomme sygdomme.

Teksten er fra FP9 Retskrivning, Lærerark, maj 2015, udgivet af Undervisningsministeriet.

Elevark 3.3 – Fremmedord

1. del

Her skal du ændre udsagnsordet (verbet) til et navneord (substantiv) i følgende sætninger, fx fra *kommunikere* til *kommunikation*.

1. Det er meget vigtigt med _____ (repetere), da vi derved lærer bedre.
2. Vi blev over 80 personer til min _____ (konfirmere), da jeg har en stor familie.
3. Da missilet blev affyret, kom der en stor _____ (eksplodere).
4. I klassen arbejder vi med at få en god _____ (relatere) til hinanden.
5. Der var klart tale om _____ (manipulere) i denne sag.
6. Der blev foretaget en gennemgribende _____ (revidere) af loven.
7. Efter rejsen til Østen begyndte han på _____ (meditere).
8. Der var direkte _____ (transmittere) fra kampen.

2. del

Indsæt det rigtige ord, når din lærer dikterer:

1. Byen blev ødelagt af det _____.
2. På byens torv er der et _____ for krigens ofre.
3. Osten var blot et _____ til det store kolde bord.
4. Artiklen bygger på et godt _____.
5. Han vidste ikke, hvor mange der sad i det _____.

3. del

Skriv to sætninger, hvor der indgår et ord med:

1. -ence: _____

2. -ance: _____

Elevark 3.4 – Hawaii

1. Læs denne tekst langsomt og grundigt højt for en makker:

Hovedparten af de mange øer er små og ubetydelige, og befolkningen er koncentreret på de otte største øer. De oprindelige beboere på Hawaii er kendt for at være imødekommende og gæstfrie. De byder normalt deres gæster velkommen ved at sige aloha, og derfor har Hawaii fået benævnelsen Aloha-staten. Og der er behov for gæstfriheden, for hvert år besøger millioner af turister Hawaii. De kommer for at nyde det milde tropiske klima og de mange forskelligartede oplevelsesmuligheder, der har gjort Hawaii til en af de bedst kendte turistdestinationer i verden. Hawaii er dannet ved vulkansk aktivitet. De fleste vulkaner er nu udslukte, men der er stadig gang i nogle af dem, heriblandt verdens mest aktive vulkan, Kilauea Iki. Den producerer til stadighed lava, der dampende flyder ned mod havet, hvor mødet med det kolde vand resulterer i et inferno af dampskyer og spruttende vand.

Teksten er fra FP9 Retskrivning, december 2016, udgivet af Undervisningsministeriet.

2. Omdan de understregede ord til navneord (substantiver). Skriv dem her:

Andre ord	Navneord/substantiv i ental
normalt	normalitet
koncentreret	
dannet	
aktive	
producerer	
resulterer	
tropiske	

3. Skriv nu en kort informerende tekst om Danmark, hvor du bruger ordet *destination* og 4 af de 7 andre navneord (substantiver) fra skemaet.

Elevark 4.1 – Forvekslingsord

Indsæt *synes* eller *syntes* i de nedenstående sætninger:

- A. Nogle gange _____ jeg, at det er for meget med al den larm.
- B. Da jeg var yngre, _____ jeg ikke om varme grøntsager.
- C. Anders hørte, at parallelklassen fik tidligere fri, og det _____ han var snyd.
- D. Vi lægger vægt på en varieret dag, for vi _____, at skolen skal være sjov.
- E. Der var en gang en konge, der _____, at hans rige var alt for lille.
- F. Er der nogen, der _____, at vi skal se en film?
- G. Jeg _____, at vi skal se min yndlingsfilm.
- H. De var tilfredse med deres nye bolig; især _____ de godt om altanen.

Lav en sætning med *synes*:

Lav en sætning med *syntes*:

Elevark 4.2 – Repetition

Fremmedord:

1. Udfyld skemaet med navneord (substantiver), der svarer til udsagnsordet (verbet):

dokumentere	<i>dokumentation</i>
ekspedere	
diskutere	
reflektere	
kommunikere	
argumentere	

2. Lydfølgen [angse] kan staves på to måder: -ence og -ance.

Omdan nu udsagnsordet (verbet) til et navneord (substantiv) med lyden ”angse”:

Her holdt hendes _____ (tolerere) op.

Spar har ikke flere æg, da de venter på deres _____ (levere).

I næste uge skal begge mine forældre på _____ (konferere).

I klassen var der altid _____ (konkurrere) om at være den bedste.

3. Skriv minimum tre ord, der ender på -ment:

Ord med -r:

Streg den rigtige valgmulighed under i følgende tekst:

I julemåneden prioritere/prioriterer butikkerne at importere/importerer mere, end de plejer. De kan registrere/registrerer et mersalg, når kunderne får adgang til nye vare/varer. De justere/justerer lageret efter årstiden, så de kan maksimere/maksimerer deres profit.

Elevark 4.3 – Et eller to ord

1. del

Tag stilling til, om ordene i parentes skal skrives i ét eller to ord. Skriv dit bud på linjen og husk eventuelle bindebogstaver:

- A. Til sin fødselsdag ønskede Thor sig billetter til en _____ (fod bold kamp) i Parken.
- B. _____ (I går) blev Carl ansat som _____. (vice politi kommissær)
- C. Han håbede _____ (i øvrigt) på et tidspunkt at blive forfremmet til _____ (afdeling leder)
- D. Hun spurgte en _____ (mobil telefon forhandler) om, hvor meget hun _____ (i følge) tilbuddet _____ (i alt) skulle betale for mobilen og abonnementet.
- E. Blomsterne var malet _____. (orange røde)

2. del

Din lærer dikterer nogle ord, du skal skrive. Lyt efter ordenes udtale. Skriv så ordet/ordene:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Elevark 4.4 – Plastik

1. En elev har skrevet nedenstående tekst. Du skal sætte streg under de fejl, eleven laver i forhold til at anvende et eller flere ord:

I mange lande er der store problemer med plastik affald. Plastik truer både dyr og mennesker. Plastik mængderne er også kritiske for hav miljøet idag, og fiskere oplever i stigende grad at få plastik poser og vandflasker med op i fiske nettet. Plastikken bliver med årene ned brudt til mikro plastik, som først ender i fiskene og dernæst i os mennesker. Politikerne burde tage miljø problemerne mere alvorligt, synes jeg. Der burde laves en til bunds gående undersøgelse af problemets omfang, så vi ved, hvad vi er oppe imod; hellere idag end imorgen. Vi er nødt til at tænke på de kommende generationer – de vil nok også gerne kunne spise frisk fanget fisk og bade i rent hav vand.

2. Giv nu eleven nogle gode råd ved at fuldføre sætningerne:

Hvis du er i tvivl om sammenskrivning eller særskrivning, kan du gøre flere ting: Du kan f.eks.:

3. Skriv her ord, som du ofte selv er i tvivl om:

Hvis du stadig er i tvivl, kan du måske finde ordet på en liste på hjemmesiden sproget.dk. Gå ind via dette link: <http://rediger.sproget.dk/raad-og-regler/ordlister/sproglige-ordlister/ordforbindelser-i-et-eller-flere-ord/>

Skriv her, hvad du fandt ud af:

Elevark 5.1 – Forvekslingsord

Indsæt *vist* (*udsagnsord*), *vist* (*biord*) eller *vidst* (*udsagnsord*) i følgende sætninger:

A. Jeg har _____ det længe, men ville ikke sige det.

B. De kommer _____ for sent til premieren.

C. Man har _____ ikke tillid til formanden mere.

D. Læreren mente ikke, hun havde _____ ham opgaven.

E. Den må du _____ længere ud på landet med.

F. Hvis han havde _____ det, ville han have kapituleret.

G. Jeg har _____ endnu engang misforstået det hele.

Lav med sætning med *vist* (*udsagnsord/verbum*):

Lav med sætning med *vist* (*biord/adverbium*):

Lav med sætning med *vidst* (*udsagnsord/verbum*):

Elevark 5.2 – Repetition

Et eller flere ord

1. Skriv i skemaets højre kolonne betydningen af ordene i venstre kolonne:

En finsk lærer	<i>En lærer fra Finland</i>
En finsklærer	<i>En lærer der underviser i finsk</i>
Et super marked	
Et supermarked	
Fars ret	
Farsret	
Hvidt øl	
Hvidtøl	

2. Opdel denne tekst i ord. Sæt streger, eller skriv teksten igen med mellemrum.

ImorgenskalvirejseenturtilNorge.Viharforlængstpakketkuffertenogglæderosisærtilsneen.Detharvistfornyligtsn
eet,sådererifølgevejruksigten,såvidtjegharforstået, fints kiførederoppe.Idagharjeglidttidtilovers,
såjeghåberatværenogenlundefriskimorgen.Deterjoenlangrejse,hvorjegskalsiddeimellemminebrødrepåbags
ædet.

Fremmedord

Hvad er rigtigt? Sæt ring om den rigtige stavemåde:

refleksion/reflektion

diskussion/diskution

kommunikasjon/kommunikation

tolerance/tolerance

reference/reference

engagemang/engagement

fundamænt/fundament

Elevark 5.3 – Komma

Sæt startkomma i følgende sætninger. Skriv nedenunder, hvilke regler I har brugt:

A: Markus tager sig som regel en mad når han kommer hjem fra skole.

Regel: _____

B: Hvis det regner i aften gider jeg ikke at cykle til fodbold.

Regel: _____

C: Lærke har lovet at medbringe telt stormkøkken liggeunderlag og sovepose.

Regel: _____

D: Jeg har ikke lyst til at vente længere så nu tager jeg bussen hjem.

Regel: _____

E: Den bog som I læste i sidste uge skal afleveres på biblioteket senest fredag.

Regel: _____

F: På skoler hvor der er et elevråd har eleverne repræsentanter i skolebestyrelsen.

Regel: _____

Elevark 5.4 – Det grove sprog

1. del

Læs følgende tekst langsomt højt for hinanden.

Stop ved hvert komma, sæt ring om det, og tal om, hvorfor der er komma på det sted.

Det bekymrer dem ikke mindst, at mange unge krydrer deres sprog med bandeord og andre kraftudtryk, som kan virke provokerende eller stødende. Men bander de unge i realiteten mere end de ældre? En nyere undersøgelse har dokumenteret, at der faktisk er tydelige generationsforskelle. De registrerede forskelle ligger dog ikke så meget i selve antallet af bandeord som i de bandeordstyper, der benyttes. Bandeord er knyttet til tre overordnede tabuområder, nemlig religion, sygdom og kroppens nedre funktioner. Hvis ældre mennesker bander, bruger de typisk religiøse eller sygdomsrelaterede bandeord. De unge bruger derimod oftest ord, som har tilknytning til afføring eller sexlivet.

Teksten er fra FP9 Retskrivning Lærerark, dec. 2014, udgivet af Undervisningsministeriet.

2. del

Komma

Sæt de kommaer, som mangler.

Sæt kryds: Jeg sætter startkomma. Jeg sætter ikke startkomma.

1. I flere tusinde år var kopper en af de alvorligste infektionssygdomme men nu er den heldigvis udryddet.
2. I slutningen af 1700-tallet bemærkede en engelsk læge at malkepiger ofte ikke blev smittet med kopper.
3. Når malkepigerne malkede køer med sygdommen kokopper fik de nemlig kokopper på hånden og blev immune overfor koppesygdommen.
4. Lægen indpodede sårsekret fra kokopper i mennesker og skabte dermed en sikker effektiv vaccine mod kopper.
5. Da vaccinen var billig og let at fremstille gik metoden sin sejrsgang over hele kloden.

Opgaven er fra FP9 Retskrivning, maj 2015 Ekstraordinær prøve, udgivet af Undervisningsministeriet.

Komma

Sæt de kommaer, som mangler.

Sæt kryds: Jeg sætter startkomma. Jeg sætter ikke startkomma.

1. I vore dage opfattes faget dansk som en selvfølgelighed men sådan har det ikke altid været.
2. Dansk blev nemlig først indført som selvstændigt skolefag da der blev udstedt en ny forordning for latinskolerne i 1775.
3. På latinskolerne skulle eleverne også lære bl.a. religion latin græsk og hebraisk.
4. En af de bøger eleverne skulle læse i dansktimerne var en lærebog om forfædrenes dyder og bedrifter.
5. Denne lærebog skulle også bruges som rettesnor for stavningen for på det tidspunkt havde man ikke nogen retskrivningsordbøger.

Opgaven er fra FSA Retskrivning, maj 2014, udgivet af Undervisningsministeriet.

Komma

Sæt de kommaer, som mangler.

Sæt kryds: Jeg sætter startkomma. Jeg sætter ikke startkomma.

1. Det er frem for alt etikettebogen "Takt og Tone" der har sikret forfatteren Emma Gad et navn for eftertiden.
2. Bogen udkom i 1918 og den kan stadig købes.
3. Man kan bl.a. læse at man over for små børn ikke bør bruge et lallende babysprog for børnene skal fra begyndelsen lære at tale et smukt og omhyggeligt sprog.
4. Større børn skal lytte efter deres forældres råd tale lavmælt og absolut ikke afbryde.
5. Når man har læst bogen igennem har man fået et fint indblik i borgerskabets moral og normer.

Opgaven er fra FP9 Retskrivning, dec. 2014, udgivet af Undervisningsministeriet.